

Kayaların Çözülmesi iki şekilde gerçekleşir.

Fiziksel (Mekanik) Çözülme: sıcaklık farkı görülen yerlerde, kayaların gündüzleri aşırı sıcaktan genişlemesi, geceleri de aşırı soğuktan dolayı büzülmesi sonucu gerçekleşir. Fiziksel çözülme, çöl gibi aşırı sıcaklık farkı olan yerlerde görülür..

Kimyasal çözülme: Kayaları oluşturan unsurların eriyerek, kimyasal bileşimlerinin değişmesi sonucunda oluşur. Kimyasal çözülme, daha çok, sıcak ve nemli iklim bölgelerinde görülür. Ekvatorial, Muson, Okyanus gibi iklimlerde yaygındır.

NOT: Çölde toprak yoktur. Bunun sebebi kimyasal çözülmenin (yağışın) yetersiz olmasıdır.

Toprak Katmanları

A Horizonu: En üstte, iyice ayrılmış ve organik maddelerce zengin tabakadır. Ekim-dikim işleri burada yapılır (40cm).

B -Horizonu: Üstte yıkanan tuz ve kil gibi maddelerin biriktiği kattır.

C Horizonu: Temeldeki ana kayanın iri parçalarından oluşan katmandır.

D Horizonu: Henüz çözülmeye uğramamış ana kayadır. Bitki artıklarının toprakta birikmesiyle oluşan, koyu renkli organik maddeye **HUMUS** denir. Toprağa verimlilik kazandıran bir maddedir.

TOPRAK OLUŞUMUNU ETKİLEYEN FAKTÖRLER

1.İklim: Sıcaklık ve yağış toprak oluşumunu etkileyen en önemli hususlardır. Örneğin D. Karadeniz ile Ekvatorial bölgede toprak çok yıkandığı için toprakta tuz, kireç ve humus oranı azdır.

2.Bitki örtüsü: Kökleri ve organik asitler sayesinde ayrışma sürecini hızlandırır, toprakta organik madde oluşumunu sağlar, humus bakımından zenginleşme imkânı verir, toprakların zemine tutunmasını sağlayarak erozyona uğramasını engeller.

3.Yer şekilleri: Eğimli arazilerde toprak oluşumu daha yavaştır. Yamaçlarda topraklar erozyon gibi sebeplerden dolayı daha incedir.

4.Taşların özelliği(Ana kaya): Toprağı meydana getiren ana kaya, toprağa özelliklerini verir. Örneğin Akdeniz bölgesinde Toprakta kireç oranı İç ve Doğu Anadolu'da ise toprakta tuz oranı yüksektir.

5.Zaman: Toprak çok uzun sürelerde oluşumunu tamamlamaktadır. Tam bir toprak oluşumu binlerce yılda gerçekleşmektedir.

OLUŞUMLARINA GÖRE TOPRAK TİPLERİ

1)Yerli Topraklar (ZONAL TOPRAK): Ana kayanın bulunduğu yerde ayrışması sonucu oluşurlar. Bu toprakların genel özelliğinde daha çok iklim-bitki örtüsü ve kayanın özelliği etkilidir. Bunlar nemli bölge ve kurak bölge toprakları olarak kısımlara ayrılır.

2)Taşınmış Topraklar (AZONAL TOPRAK): Dış kuvvetlerin etkisiyle aşınarak,taşınan maddelerin çukur yerlerde veya düz yerlerde birikmesiyle oluşur. Bu toprakların ortak özelliği mineral maddelerce zengin olmalarıdır. Akarsuyun oluşturduğu **ALÜVYON**, Buzul'un oluşturduğu **MOREN**, Rüzgarın oluşturduğu **LÖS** toprak bu türdendir. Dağlık yamaçlarda oluşan topraklara **KOLÜVYAL**, Volkanik alanlarda oluşan topraklara **REGOSOL** denir.

NEMLİ BÖLGE TOPRAKLARI

1)Tundra: Kutuplara yakın yerde görülür. Yılın büyük bir kısmında donmuş halde bulunur. Yaz mevsiminde bataklık halini alan, tarıma elverişsiz topraklardır.

2)Podzol: Soğuk nemli iklim bölgesinin iğne yapraklı ormanları altında görülen toprağıdır. Yıkanmanın etkisiyle açık renklidir. Verimi düşüktür. Türkiye'de Batı Karadeniz Bölümünde görülür.

3)Kahverengi orman toprağı: Ilıman kuşağın nemli iklim bölgesinde görülür. Yayvan yapraklı ormanlar altında görülür. Humus bakımından zengindir. Türkiye'de Karadeniz bölgesinde, Trakya'da, İç Batı Anadolu'nun kuzeyinde ve yer yer İç Anadolu Bölgesinde 1200m'nin üzerindeki yerlerde orman örtüsü altında görülür.

4) Terra-Rossa toprakları: Akdeniz iklim bölgesinde kalkerli arazi üzerinde görülürler. Demir oksitçe zengin oldukları için kırmızı renklidirler. Türkiye'de Akdeniz, Ege çevresinde görülürler.

5)Laterit toprağı: Ekvatorial iklim bölgesinde görülürler. Kimyasal ve organik çözülme çok hızlıdır. Bitki örtüsü sık olduğundan humus karışımı çok fazladır. Ancak yıkanmanın etkisiyle toprak mineral maddece fakirleşir. Türkiye'de Doğu Karadeniz Bölümünde görülür.

YARI NEMLİ VE KURAK BÖLGE TOPRAKLARI

Kurak bölgede oluşan topraklarda yağış azlığı nedeniyle, yıkanma azdır. Bundan dolayı tuz ve kireç oranı fazladır. Bozkır (Step) bitki örtüsünün çürüyerek toprağa karışması sonucu humus birikmesi olur. Bu sebeple verimlidirler.

1)Çernozyomlar (kara topraklar): Ilıman kuşağın yarı nemli bölgelerinde görülür. Gür ot topluluğunun çürüyerek toprağa karışmasından dolayı humus birikimi fazla olan dünyanın en verimli toprağıdır. Türkiye'de Erzurum-Kars Bölümünde görülürler.

2)Kestane renkli step toprakları: Yağışların az olduğu step bitki örtüsü altında görülür. Humus birikimi azdır. Verimi düşüktür. Kireç ve tuz oranı yüksektir. Türkiye'de İç Anadolu ve Doğu Anadolu Bölgelerinde görülürler.

3)Çöl toprakları: Çöl bölgelerinin tarıma elverişsiz topraklarıdır. Kimyasal ve organik çözülmenin yetersizliğinden dolayı daha çok kum yığınlarından oluşur.

www.tekinerhoca.com

3. İNTRAZONAL Topraklar: Oluşumunda yerşekilleri ve ana kayanın özellikle etkili oldukları topraklardır.

Halomorfik topraklar: Tuzlu topraklardır.

Hidromorfik Topraklar: Bataklık yerlerde su seviyesi yüksek olan topraklardır.

Kalsimorfik topraklar: Kireç oranı yüksek topraklardır.

Vertisoller: Eski göl tabanındaki killi ve kireçli topraklardır. Dönen toprak da denir.

Rendzina: Yumuşak kireçtaşı üzerinde oluşan topraklardır.